

SUBFRANCIA STELO

Bulteno de la Esperanto-Federacio "LANGUEDOC-ROUSSILLON"
Jarabono: 20 F al Fédération d'Espéranto du Languedoc-Roussillon
CCP 954-28 P Montpellier

3a Kvaronjaro 87

N° 102

Le Monde
23-24/8

Six mille congressistes sans interprètes Les espoirs de l'espéranto

Six mille participants à un congrès international, venus de soixante-dix pays, s'exprimant et se comprenant sans aucun interprète, tel est l'événement auquel on vient d'assister à Varsovie pour la célébration du centenaire de la création de l'espéranto, cette langue internationale mise au point par Louis Lazare Zamenhof. Le samedi 22 août, a commencé à Boulogne-sur-Mer un congrès français sur l'espéranto.

VARSOVIE
de notre envoyée spéciale

La Pologne a fêté le centenaire de la naissance de l'espéranto, le seul projet de langue internationale qui ait jamais survécu, parmi six cents autres tentatives.

Le fondateur de l'espéranto, Louis-Lazare Zamenhof, était né à Bialystok, alors en Russie et actuellement en Pologne, en 1859. Adolescent vivant dans un environnement où Polonais, Russes et Allemands se côtoyaient, il prit très tôt conscience des problèmes ethniques et linguistiques. Le 26 juillet 1887, il publia à Varsovie le premier livre d'enseignement de l'espéranto sous le pseudonyme Doktoro Esperanto, « le docteur qui espère ». Pour que la langue vive sans lui, il renonça à ses droits d'auteur.

La création de l'idiome international fut un long travail de maturation: L'espéranto n'est pas sorti « armé et casqué » du cerveau du jeune ophtalmologiste juif polonais. Il parlait lui-même environ une dizaine de langues et pour mettre son nouvel outil à l'épreuve il traduisit de nombreux auteurs. Sa petite brochure proposait non pas une langue toute faite, mais un embryon d'éléments linguistiques destinés à évoluer par l'usage, si d'aventure une collectivité acceptait de l'utiliser.

Ce moyen de communication, quinze ans après, était déjà employé dans beaucoup de pays par des Français, des Chinois, des Slaves, des Scandinaves. Le premier congrès universel d'espéranto eut lieu à Boulogne-sur-Mer en 1905. Six cent quatre-vingt-huit personnes représentant vingt

pays y assistèrent, dont Zamenhof qui venait de recevoir la Légion d'honneur.

Ce succès assez rapide est attribué à la structure de la langue internationale qui est de type agglutinant, se rapprochant de langues comme le chinois, le japonais, le hongrois, le turc ou le finnois; la formation des mots s'effectue par juxtaposition ou combinaison d'éléments grâce à un système d'affixes - neuf préfixes et trente-six suffixes - combinables avec des racines, ce qui offre des possibilités très vastes.

Si la plupart des racines sont latines ou germaniques, si le mouvement de la phrase est nettement slave, la grammaire est de type asiatique et la régularité totale des structures de l'espéranto ne se retrouve que dans des langues comme le malais ou le latin.

La structure grammaticale est de seize règles de base sans exception: il n'y a pas de verbes irréguliers (douze terminaisons permettent de conjuguer tous les verbes), un alphabet phonétique de vingt-huit lettres exclut tout problème d'orthographe et même de prononciation puisque l'accent tonique se place toujours sur l'avant-dernière syllabe. L'espéranto marque l'accusatif, ce qui permet une grande liberté dans la construction des phrases et simplifie énormément la compréhension. La quinzième règle prévoit l'introduction automatique dans le vocabulaire de tous les mots qui, ayant été empruntés à une source commune par plusieurs langues, ont acquis un caractère international. De nombreux philologues ont publié des études comparatives avec les autres langues (1). L'espéranto se prête parfaitement à l'utilisation informatique.

BRIGITTE CAMUS-LAZARO.

(Lire la suite page 6.)

(1) Pierre Janton, *L'Espéranto, Que sais-je ?* (PUF). L'auteur, professeur d'anglais, a été le premier, en France, à introduire en 1969 l'espéranto comme unité de valeur, à l'université de Clermont-Ferrand. *Le Monde*, dans son édition « Rhône-Alpes » du 15 avril 1987 a publié un article sur l'enseignement de l'espéranto à Villefranche-sur-Saône.

(Suite de la première page.)

L'Académie d'espéranto contrôle l'évolution du langage, dont la relative simplicité lui vaut de nombreux détracteurs qui la qualifient de « dialecte » ou de « langue artificielle », tandis que les espérantophones y voient plutôt « une remarquable synthèse des principaux types de langues, qui a évolué depuis sa présentation, il y a un siècle, comme toute autre langue au gré de ses utilisateurs et qui possède déjà son histoire avec ses périodes noires ». En effet, elle fut interdite un temps en Chine et au Japon et également par Staline, ainsi que par Franco, Salazar et Mussolini. Hitler prohiba l'espéranto tout en l'utilisant pour sa propagande. Les espérantistes furent envoyés en camp de concentration et tous les descendants de Zamenhof vivant en Pologne furent arrêtés, son fils étant fusillé tandis que ses deux filles périssaient au camp de Tréblinka.

Une cérémonie particulière a eu lieu à Bialystok, cité natale de Zamenhof, où fut érigé son buste en 1959. M. Roman Malinowski a annoncé la future création dans la ville d'une fondation et d'un centre mondial d'espéranto, où seront dispensés des cours de la langue internationale et où auront lieu des séminaires sur les problèmes linguistiques.

Le thème du congrès « Espéranto, cent ans de culture internationale » devait donner lieu à de nombreuses manifestations dont une vingtaine de représentations théâtrales, des concerts, des expositions qui alternaient avec des réunions de travail et des conférences scientifiques. Les participants eurent l'occasion de voir l'ensemble de chant et de folklore de l'Ecole polytechnique de Varsovie qui avait monté un spectacle sur le thème de la Pologne à l'époque de Zamenhof.

Tintin et Astérix

Des chanteurs espérantophoners de nombreux pays se sont produits, notamment Jacques Lepuill (France), Joelle Rabu (Canada), Jerzy Handlik (Pologne). Dans le domaine de l'édition, plus de trois mille titres sont disponibles ainsi que de nombreuses revues culturelles. *Astérix et Tintin* ont été publiés en espéranto. En ce qui concerne le cinéma, le centenaire a été l'occasion de voir le premier long métrage de fiction de l'histoire du cinéma doublé en espéranto : un film sur les orphelins de guerre, *Je en Europo* (Quelque part en Europe) réalisé par le Hongrois Istvan Vajda.

L'Union française pour l'espéranto compte mille membres et on estime à dix fois plus le nombre d'espérantophoners français. Dans l'enseignement supérieur, quatre universités dispensent des cours : Clermont-Ferrand, Aix-en-Provence, Rennes, Paris-VIII. Trois propositions de loi pour l'introduction de l'espéranto comme langue à option ont été

déposées sans suite : deux en 1975 et 1979, une autre en 1980. La seule expérience scolaire qui existe dans l'Hexagone est celle du collège de Villefranche-sur-Saône où vingt-huit élèves d'une classe de sixième apprennent l'espéranto.

De nombreuses études sur la valeur propédeutique de l'espéranto tendent à démontrer que son apprentissage facilite celui des autres langues. En moins d'un an d'étude un élève moyen atteint un bon niveau, six ans étant nécessaires pour obtenir le même niveau en anglais.

Dans le monde, l'intérêt pour l'espéranto est actuellement important, dans les pays scandinaves, aux Pays-Bas, en Europe de l'Est, au Brésil et en Asie. En Chine, il y aurait près d'un million d'espérantophoners.

L'Association universelle d'espéranto fut fondée en 1908 par Hector Hodler, humaniste suisse et fils du peintre du même nom, et Edmond Privat, ami de Gandhi et de Romain Rolland. Anatole France, Gorki, Tolstoï, Einstein, Tito et le grand écrivain chinois Pa Kin figurent parmi les espérantophiles (et parfois espérantophoners) les plus fameux. Le monde compte aujourd'hui, selon les estimations, entre quatre et quinze millions de locuteurs espérantistes.

L'ONU et l'UNESCO s'intéressent épisodiquement à l'espéranto. L'UNESCO a adopté deux résolutions en faveur de cette langue. Une proposition appelant à résoudre le problème linguistique mondial par l'utilisation de l'espéranto avait été remise à l'ONU, en 1966, appuyée par une pétition, mais U Thant, alors secrétaire général, interrogé quelques années plus tard, dira qu'il n'a jamais eu connaissance de cette proposition.

En 1976, l'ONU a toutefois publié la Déclaration universelle des droits de l'homme en espéranto. Les tenants de « la langue qui ne véhicule aucune hégémonie politique » espèrent que les nombreuses manifestations suscitées par le centenaire ranimeront l'intérêt de la communauté internationale pour l'invention de Zamenhof. Un courant existe depuis plusieurs années, visant à faire attribuer à l'espéranto le prix Nobel de la paix.

BRIGITTE CAMUS-LAZARO.

Federacia Komitatkunsido en Sète (la 13an de Septembro)

Ceestis 9 el la 14 komitatanoj (senkulpiĝis Sro Borque) kaj 5 nekomitatanoj. La grupo de Perpignan estis bone reprezentata sed venis neniu el Montpellier, pro samtempa disvolvigo de la tiel nomata "foiro" de la socioj. Jean Hénin (JH) bonvenigis ĉiujn kaj retroiris al la lastaj federaciaj eventoj. René Llech-Walter (RLW) konstatis, ke en Collioure ĉeestis pli da Sud-Katalunoj ol da federacianoj; pripensinda paradokso!

Suzanne Authier parolis pri la lingva staĝo en Agde fine de Majo. Tri kursoj, prelego de Sro Albault, prezidanto de la Akademio de Esperanto. Agrabla loko, facile atingebla per veturilo aŭ trajno. Ankaŭ partoprenis du Hispanaj gesamideanoj kaj unu Anglino, kiuj promesis reveni en 88. Jean-Pierre Peray bone aranĝis ludojn, kantojn kaj la viziton de la Muzeo. Bedaŭrinde mankis gejunuloj.

Kelkaj federacianoj partoprenis la U.K. en Varsovio : 6000 partoprenantoj el 74 landoj venis por la Jubileo de E^o. Ni diskutis pri la artikoloj aperintaj en la naciaj gazetoj, iuj pozitivaj, aliaj duon-negativaj. La ĉefa afero estas, ke oni parolis pri esperanto. JH menciis, ke federacia inform-faldfolio baldaŭ aperos. La pentritaj paneloj de la grupo de Béziers + la materialo de L. Lentaigine por ekspozicii en kolegioj kaj liceoj + la paneloj de la grupo de Montpellier + la "akordiona panelaro (12x0,6mx0,4m) ebligas al ĉiu agemulo ion fari por E^o. Ĉu antaŭvidi prelegonton? Ankoraŭ mankas federaciskale perkores-ponda kurso. Aperis nova lernolibro de R. Triolle kaj E. Ludwig.

La venonta lingvo-staĝo okazos en Agde (Batipaume) dum la Paskaj ferioj kaj laŭ peto de lastjaraj partoprenintoj daŭros pli longe; tiel gejunuloj povos pli facile partopreni. Nia federacia kongreso okazos samloke, je la fino de la staĝo.

La jarabono al SFS restos senŝanĝa por 1988 : 20F.

Paul Tournon parolis pri sia grupo kaj la problemoj por trovi novan kursejon en Nîmes. Li ankaŭ menciis la fondon de "Mondhejmo" en Caŭduro. RLW raportis pri la agado de la Kultura centro de Perpignan. Post la komuna tagmanĝo la plimulto el ni veturis al Montpellier por viziti la "foiron" de la asocioj en Antigone.

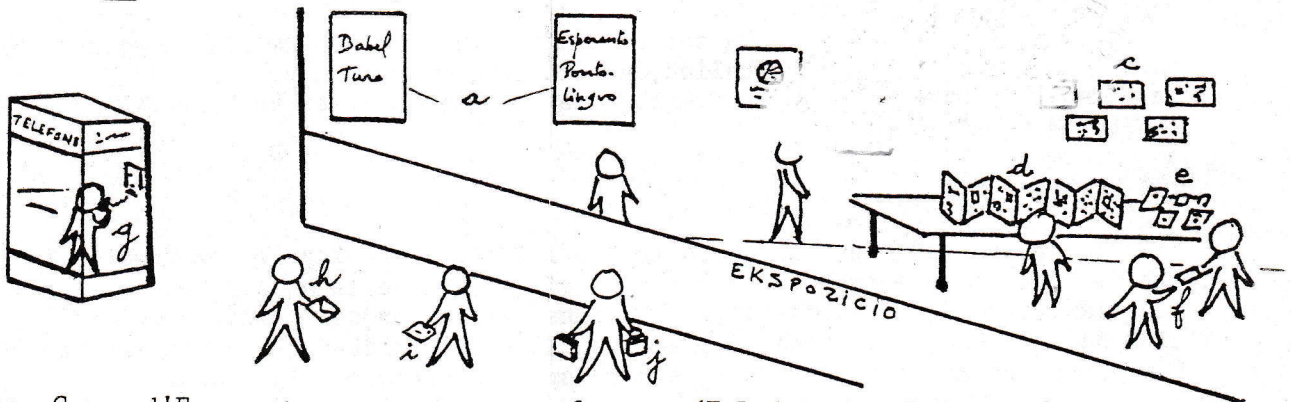
Protokolis Charles Gérard.

Jam notu, ke nia federacia kongreso okazos en AGDE
→ la 9an kaj 10an de Aprilo 1988.

Baldaŭ finiĝos la Jubilea Jaro. Ĉu la publiko aŭdis iom pli ol kutime pri la Internacia Lingvo? Certe. Aperis pli da artikoloj en la gazetaro ol kutime. Kelkaj misprezentis E-on (ekz. "Libération") aŭ elektis malfavoran titolon malgraŭ bone dokumentita artikolo (ekz. "Le Figaro") sed la premion de la plej bone artikolo certe meritas "Le Monde" kaj pro tio ni elektis ĝin por la frontpaĝo de nia bulteno. Praktike, je la nivelo de propagando plej efikas la konigo de propraj spertoj; tiel faris C. Cayzac en "Midi Libre" (vidu p.5).

Esperantisto estas persono, kiu uzas esperanton kaj malkaŝas siajn spertojn. Ofte (izolitaj) esperantistoj plendas, ke mankas alloga materialo por montri al la ekstera publiko. Iom post iom la federacio provas disponigi al la esperantistaro materialon por propagandi... kaj varbi. Dank'al pluraj iniciatoj, ni povas proponi al vi a) 2 grandajn pentritajn panelojn (grupo de Béziers), b) panelojn kun argumentoj kaj dokumentoj (grupo de Montpellier), c) ekspozicion por kolegioj kaj liceoj (L. Lentaigne), d) "akordionan" panelaron uzeblan sur tablo(j) kaj kiun vi mem plenigos, e) librojn, kasedojn, afiŝojn (libroservo), f) kaj laste prospekton, kiun vi trovos en ĉi-tiu numero. La teksto de la prospekto estas enkomputiligita, do eventuale modifebla - rapide sendu viajn sugestojn, ĉar ni baldaŭ presigos kvanton kaj vi povos mendi je malalta prezo; ĉiu parto de la teksto estas aparte multobligebla per la komputila presilo (krom la parto kun desegnaĵoj). Sur la lasta "paĝo" de la prospekto aperas la telefonnumeroj de la esperantistoj, kiuj bonvolas informi pri esperanto (g) kaj la adresoj de la federacio kaj de via grupo (h). Espereble ni sukcesos baldaŭ proponi per korespondan kurson (i) por kompletigi la nunajn eblecojn de regulaj kursoj kaj (j). Ni devos partopreni la "foirojn" de la asocioj, reklami en la gazetoj, pli al la scivolemaj homoj pri niaj spertoj, ktp.

Kaj nun ĉu VI faros ion por Esperanto ?

Nouveau Cours d'Esperanto avec ou sans professeur (E.Ludwig kaj R.Triolle)
Eldonis "Heroldo de Esperanto"

Nova kurso de 2 lingvo-instruistoj. Ĝi konsistas el 12 lecionoj kaj 80 paĝoj, pro tio progresas rapide por aŭtodidakto. La respondoj al la ekzercoj troviĝas post la lecionoj sed ne la respondoj al la demandoj pri la tekstoj kaj dialogoj. Ŝajne ne ekzistas kasedo kun la libro. Ĉu la klarigoj je la komenco de la libro sufiĉos por aŭtodidakto? Feliĉe troveblas adresoj, al kiuj sin turni kaj ankaŭ argumentoj en la franca: kial E? Al kio ĝi utilas?...

Se la libro aspektas iom malfacila por aŭtodidakto, ĝi bone taŭgas por parolata kurso kadre de grupo aŭ por revizio kadre de staĝo. En tiu lasta kazo, antologio (66 paĝoj) proponas diversajn tekstojn sed ekspluatado de ili ne estas antaŭvidita.

Persone mi bedaŭras la mankon de ilustraĵoj, desegnaĵoj, de humuro, tabeloj kaj de ĉio, kio helpas la memoron; la libro aspektas iom trista kaj serioza.

Tamen mi rekomendas ĝin al tiuj, kiuj volas rapide lerni (kun la helpo de esperantisto) aŭ al esperantisto, kiu volas trejniĝi kaj perfektigi; tia certe vi estas!

* * *

J.H.

★ Nova Generacio :

- ★ GESinjoroj Amoureux kaj GESinjoroj Capus GEaviĝis antaŭ nelonge, respektive de
- ★ Antony kaj Andrea. Ni gratulas la GEavojn, la GEPatrojn kaj deziras ĉion bonan al la
- ★ GEidoj. (Ankaŭ vidu la lastan desegnaĵon p.7)

La grupo de Alès eldonis belan gluetikedon kaj prospekton. La grupo "la verda stelo" kunvenas ĉiun ĵaŭdon en la Kultura Centro A.Chamson, 2 Place H.Barbusse, de la 18a ĝis la 19a horo.

BEZIERS

Venontaj kunvenoj: (je 14h30 en Caserne St Jacques)

-sabato, la 3an de Oktobro: amika renkontiĝo post la libertempo.

Organizo de kursoj kaj projektoj por la venonta lernojar.

-lundon, la 2an de Novembro: ĝenerala kunveno, pago de kotizoj.

-dimanĉon, la 6an de Decembro: ekde la 11a h, ni festos la Zamenhof-tagon.

Komuna manĝo kaj poste distra parto

Kursoj: Okazos almenaŭ 2 kursoj : Ĵaŭde je la 17h30 (9, Rue G.Picot)

Vendrede, je la 14h30 (Caserne St Jacques)

Tio estas nur proponoj. Ni povos ŝanĝi tagon kaj horon laŭ bezonoj kaj deziroj de la gelernantoj. Eblas ankaŭ perleteraj kursoj.

LA CANOURGUE

Brigitte kaj Isabelle Hénin partoprenis la Junularan Kongreson de Krakovo (1000 aliĝoj el 45 landoj). Ili retrovis la reston de la familio en Varsovio; kun 3 aliaj familioj ili vizitis Pollandon. Ankaŭ André Rocher ĉeestis la UK. Marcelle Maurin kaj Robert Sarrut partoprenis la kongreson de Boulogne.

Du Anglaj studentoj (uzante la servon de "Pasporta Servo") haltis komence de Septembro antaŭ ol viziti Svislandon, Italion, Jugoslavion, Grekujon, ktp.

La "Heidelberga Informilo" priskribas la kontaktojn inter La Canourgue kaj Gaiberg, kiuj ĝemeliĝos en 88.

MONTPELLIER

Vidu la apudan paĝon pri la grupo de Montpellier; ankaŭ legu la ekstrakton el "Le Franci-man". La grupo preparis novan budon por la "foiro de la asocioj" en Antigone.

Laŭ "la lettre de l'espéranto", la 10a internacia semajno de Sète arigis 56 personojn el 9 naciecoj kaj 4 kontinentoj. Instruis S-inoj Childs-Mee kaj Vincent kaj Sro Denis Keffler el Usono. La lokaj komercistoj informis pri la staĝo.

NARBONNE

Juna esperantista paro nun vinberrikoltas apud Narbonne kaj loĝas ĉe tiea esperantistino. Estis solvitaj je tiu okazo la malfacilaj problemoj de dungado kaj asekuro.

Car ofte venas petoj de orient-eŭropanoj por vinberrikolti, eble oni povos uzi la saman servon venontjare.

PERPIGNAN

Kursoj: ĉiun lundon : je la 17a h, konversacio (C.Boumal)

je 18h15, kurso por komencantoj (Anna Cupsor)

ĉiun mardon : je la 17a h, perfektiga kurso (R.Benazet)

ĉiun ĵaŭdon : de 18h30 ĝis 19h : kurso ĉe "Fréquence Sud : 98,8Mhz" (R.Benazet)

Kunvenoj:

Sabato, la 26an de Septembro, ni renkontis en Girona la esperantistojn de de "Girona Espero" kaj tiujn de Albi (Tarn).

Lundon, la 28an de Septembro, S-ino Alice Payret montris lumbildojn pri sia vojaĝo tra Pollando kaj la UK de Varsovio (ankaŭ legu ŝian raporton en tiu n°).

La 11an de Oktobro, pluraj Perpignananoj estos en Barcelona okaze de la 23a Kataluna Kongreso de Esperanto, kie ili reprezentos nian federacion.

GRAVE/IMPORTANT

Le Centre Culturel espérantiste des P.O. a fait sur MINITEL un petit aperçu de l'E°.

Faire: 36 15 INDEP (Rubrique Enseignement)

La Babel moderne de l'Esperanto...

Dix Montpelliérains reviennent du congrès mondial

«*Esperanto estas simpla, klara, belsona kaj bone komprenebla*». Vous avez compris? Très bien. Les portes de l'esperanto, langue universelle, vous sont ouvertes. Une plaisanterie? 6.000 personnes venues de 75 pays différents ont célébré en juillet dernier son centenaire en Pologne. Parmi eux, dix Montpelliérains.

L'ESPERANTO est simple, clair, agréable à entendre et bien compréhensible», assure le petit «Esperanto de poche». C'est la traduction exacte de la petite phrase citée plus haut. Rien de bien compliqué en effet. Pourtant, il n'est pas sûr que l'agent de la circulation à qui vous demandez votre chemin dans cette langue peu connue vous comprenne.

A moins qu'il n'appartienne aux mille membres recensés de l'Union française pour l'esperanto. Ou aux quelques millions — entre quatre et quinze — que compte le monde.

A Montpellier ils sont exactement 87. Tous appartiennent au «Centre culturel Esperanto» installé à la Maison pour Tous Joseph Ricôme, rue Pagès. Une association créée il y a une bonne trentaine d'années et dont le doyen porte allègrement ses 80 printemps.

L'invention d'un docteur polonais

Mais qui a inventé l'esperanto dont la traduction en français serait «qui espérer»? Un jeune ophtalmologiste polonais du nom de Louis Lazare Zamenhof, lassé de déchiffrer, dans les années 1850, le langage cosmopolite de Varsovie ouverte aux colonies allemandes et russes.

Pourquoi ne pas mettre au point un langage compris de tous? Zamenhof parlait une dizaine de langues. Il s'attela à un

travail que personne depuis l'épisode biblique de la Tour de Babel n'avait mené à bien. Et réussit.

En 1887, il publia à Varsovie un petit livre intitulé «Linguo Internacia» (langue internationale) sous le pseudonyme de «Doktoro Esperanto» qu'il n'est nul besoin de traduire.

Il y expliquait le fonctionnement de «sa» langue. Un alphabet de 28 lettres, des racines à 75 % latines, 20 % anglo-saxonnes, 5 % slaves. Par contre, une grammaire proche des langues asiatiques, dite de type agglutinant: les mots se forment à partir de racines invariables auxquelles viennent s'ajouter suffixes et préfixes.

D'Anatole France à Einstein

Ainsi en connaissant la racine de base on peut décliner facilement toute la famille du mot. Un exemple: bovo, bovino, bovejo, bovajo signifie respectivement bœuf, vache, étable, troupeau.

Pour ceux à qui la grammaire donne de l'urticaire, l'esperanto propose seize règles de base. Les conjugaisons? Un seul groupe de verbe et un seul auxiliaire, pas de verbes irréguliers et... seulement six terminaisons.

Il faut en compter plus de 2.250 en français! Quant à la prononciation, elle se veut neutre. L'accent tonique du mot est toujours porté sur l'avant-dernière syllabe.

Cela donne à l'oreille un curieux mélange d'espagnol - ita-

lien - grec mâtiné de slave, mais il paraît que le système fonctionne bien. A moins que votre voisin esperantiste ait les yeux bridés, vous n'avez presque aucune chance, affirment les spécialistes, de reconnaître le pays d'origine de votre interlocuteur.

Simpliste? La critique revient souvent. Pourtant Anatole France, Tolstoï, Gorki, Einstein pratiquèrent en leur temps la langue universelle du docteur Zamenhof.

Quatre universités françaises l'ont inscrit à leur programme mais trois projets de loi visant à l'introduire comme langue à option dans les lycées et collèges ont échoué.

«L'esperanto a seulement un siècle d'existence, à l'échelle de l'histoire, c'est peu», remarque Claude Cayzac. Cat inspecteur commercial montpelliérain a découvert l'esperanto il y a trois ans.

Du 25 juillet au 1er août il était à Varsovie, pour fêter le centenaire de l'esperanto: «C'est extraordinaire de dialoguer avec des gens du monde entier, sans barrière. Parler musique avec un tchèque, peinture avec un grec et sciences avec un chinois!»

L'esperanto est aussi une excellente façon de se faire des amis dans le monde entier, une très bonne motivation au voyage», notent les «esperantophiles».

Les quelque dix Montpelliérains de congrès à Varsovie ont logé chez l'habitant, comme Claude Cayzac, invité dans une famille polonaise pratiquant l'esperanto.

Il reçoit des lettres du monde entier, comme celles adressées le mois dernier par six chinois de Chengdu, notre jumelle asiatique.

Une semaine internationale à Sète

Mais l'esperanto a aussi vécu sa «chasse aux sorcières». Aux

temps troubles de l'histoire, en Chine, au Japon, sous Hitler, Staline, Mussolini, Franco...

Une langue universelle abat les frontières. C'est ce que se sont dit, certainement, les 6.000 participants au centenaire de l'Esperanto à Varsovie, le mois dernier.

Français, russes, polonais, italiens, américains, iraniens, 75 pays ont dansé la polka, la valse, le rock et le tango au bal quotidien des congressistes.

Ils sont allés écouter des chanteurs esperantistes, des concerts, ont vu des films qu'ils comprenaient ensemble, et commentaient ensemble.

Claude Cayzac est revenu à Montpellier enchanté. Il prépare avec le centre une semaine internationale de l'Esperanto qui aura lieu à Sète du 13 au 22 septembre.

Son répondeur automatique ne vous reçoit pas encore en esperanto mais ça viendra. En attendant «Esperanto bondeziras bonan revenon 1987 al ciuj montpelliieranoj».

Ce qui traduit en bon français revient à vous souhaiter, de la part de l'esperanto, une bonne rentrée 1987. Et maintenant à vos cahiers!

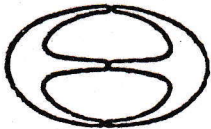
● Renseignements: Centre culturel Esperanto, Maison pour Tous, Joseph Ricôme, 7, rue Pagès, Montpellier. Tél. Claude Cayzac, 67.75.37.65.

● Semaine Internationale de l'Esperanto à Sète: Maison familiale du Lazaret, du 13 septembre au 22 septembre. Informations à l'adresse indiquée ci-dessus.

("Midi Libre")

Une photo accompagnait cet article; elle ne peut figurer ici, faute de place, voici le texte l'accompagnant:

▲ Claude Cayzac avec neuf autres montpelliérains qui a participé au congrès mondial en Pologne: «L'esperanto jette bas les barrières...».

JUBILEA 72-A KONGRESO DE ESPERANTO, VARSOVIO 1987

RAPORTO de ALICE PAYRET (Perpignan)

1887-1987

Mi partoprenis la karavanon de UFE, kiu forlasis Parizon la 18an de Julio. Dum la unua semajno ni vagadis tra la suda regiono de Pollando, vizitante multe da vidindaĵoj; same pri la norda regiono, kiun ni vizitis postkongrese. Pollando tre interesas nin, eĉ ĉarmas nin, sed la ĉefa afero ne estas turisma...

Ankaŭ la kongresa semajno entuziasmigis nin. Mi opinias, ke estis tre riĉa, tre altnivela kongreso. Ofte oni hezitis pro la malfacileco de la elekto inter la tre interesaj prelegoj, filmoj, ktp. Mi konfesas, ke ofte estis malfacilaĵoj por trovi sufiĉe frue la elektitan salonon, ĉar la belega palaco estis por ni ĉiuj vera labirinto, precipe la unuajn tagojn. Kelkfoje, kiam ni finfine alvenis, la salono estis tiel plenplena, ke ni ne povis eniri! Tio okazis precipe por vidi la tre interesajn filmojn, kiuj feliĉe estis programitaj plurajn fojojn.

Rimarkinde ankaŭ estis la bonega elparolado en esperanto de la prelegantoj.

Certe, pro la granda amaso ni devis paciencie trovi nian vojon, kelkfoje prokrasti la ĉeeston ĝis alia tago kaj pripensi sufiĉe frue la aĉeton de la biletoj. Tiamaniere, dank'al miaj polaj amikinoj, mi vidis tre originalajn teatraĵojn kaj koncertojn. Eĉ dufoje mi vidis la eksterordinaran "Maratono"-n en la Juda Teatro.

Sesmil partoprenantoj en la kongreso necesigis la dufojan ripetadon de la solena inaŭguro kaj fermo.

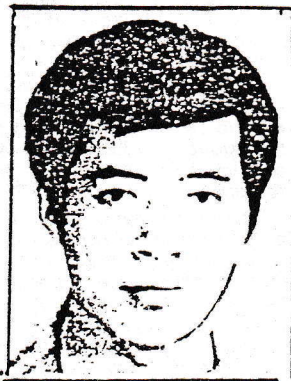
Tamen, bone organizita la tuta kongreso estis sukceso kaj neforgesebla travivado.

* * *

*

Ni volonte aperigos aliajn spertojn pri la UK

En la n° 100 de SFS ni menciis monkolekton por venigi junan Cinon: Wang Xigen al la UK de Varsovio. La monkolekto estis sukceso, tamen la afero fiaskis! W.X. fakte ricevis ĉekon la 17an de Junio sed la Cina banko anoncis al li, ke la efektiva pago postulos 45 tagojn post tiu dato. Tiel li ricevis la monon... post la kongreso! Plorinda situacio por li, kiu maltrafis unikan bonan ŝancon por ĉeesti "la" U.K. Lianome, L. Lentaigne varmege dankas pro la donacoj kaj kuraĝigaj vortoj. Kiu ne riskas, tiu ne gajnas!

Alia juna homo, pri kiu ni ankaŭ jam parolis en SFS, sukcesis atingi la kongresojn de Krakovo kaj Varsovio... per la forto de la suroj (laŭ la difino de PIV, suro estas muskola elstaraĵo ĉe la malantaŭa parto de la kruro...) Temas kompreneble pri JORGOS. Menciinde, ke oni ne permesis al li trabicikli Orientan Germanujon!

En Novembro li estos en nia regiono kaj la 13an de Decembro en Parizo. En multaj lokoj la esperantistoj kaptis la okazon por informi kaj propagandi pri E°. Ekzemple "Norda Gazeto", bulteno de alia federacio, listigas 13 artikolojn en la gazetaro de Norda Francio pri lia vizito. Fine de Aŭgusto jam 36 personoj el 7 landoj estis kunbiciklintaj (11 esperantistoj, 11 novbakitoj kaj 14, kiuj ekkonis E-on pro la biciklado). Du Gefrancoj, kiuj akompanis plurajn semajnojn, rezignis. Ili estas: Sylvie Michel 5, Quai de la Révolution 94140 Alfortville kaj Jean-Marc Verger La Ville Tertre 60240 Chaumont en Vexin. Jorgos petas, ke oni sendu al ili gratuleteron aŭ karton kun kuraĝigaj vortoj. Li-mem kompreneble kalkulas je via helpo kaj "kore dankas al ĉiuj tiuj, kiuj jam helpis, anoncis en- kaj ekster-movade, rendezuis, interpretis, fotis, filmis, raportis, gastigis, regalis, tranoktigis, lavis, eĉ rekudris, akompanis, ekspoziciis... verdstele flagumis, okazigis oficialajn akceptojn... ktp.

BONAN KURAGON kaj GIS BALDAŬ!

* * *

Kataluna Kongreso en Barcelona (9-12 X)

Akcepto de la kongresanoj, vendredon la 9an, ekde la 18an en Centre Civic "La Sedeta" Industria, 67-73 . Je la 22a h : interkona vespero k. balo

Sabaton, la 10an: (en Centra Universitato) Prelegoj, kunvenoj, filmoj
Je la 22a h : Rock-koncerto de la sveda ensemblo Persone.

Dimanĉon, la 11an: (Urbodomo) Internaciaj Floraj Ludoj kaj vizito de la urbo
vespere: Arta vespero

Lundon, la 12an: Je la 10a h: Vizito de la kataluna Parlamentejo
Prelegoj kaj je la 14a h : bankedo.

Oni disponigos senpagan aŭ tre malmultekostan tranoktejon por la junaj gekongresanoj. Kunportu dormsakon kaj nepre rezervu!

Kvara Rodana E°-Rendevuo de L.F.Koop. en Avignon (17-18 X)

Sabaton : 15h30 Inaŭguro 16h: paralelaj studgrupoj (ĝis 18h45)
20h30: Komuna vespero, kantos M. Cavelan.

Dimanĉon: 9h30 ĝis 12h15: studgrupoj + komuna tagmanĝo

Festivalo de Parizo (Teatro kaj kanzono): 28-29 XI

Sabaton, la 28an: Je 15h: Jefe-spektaklo Je 17h: Tespa kaj Krizalido
20h30: Kanta spektaklo de Claude Piron

Dimanĉon, la 29an: Je 10h: "100 jaroj de E°-literaturo"

Forumo de verkistoj, prezidos Prof. Waringhien

Je 12h: Bufedo Je 14h: Triksini, la fama magiisto

Je 15h30: Persone, skandinava rokgrupo

Je 17h: Varietea kaj kanta spektaklo (Auld, Le Puil, McGill)

Unu spektaklo: 35F Ses spektakloj: 160F (membroj de UFE: 140F)

Adreso de la festivalo: AAPM, 13 Rue V. Hugo 92130 Issy les Moulineaux

Metroo-stacio: Corentin-Celton (Aliĝoj ĉe UFE)

Zamenhofa Tago en Avignon: 13 XII

Prelegos R. Levreaud, Prezidanto de Franca E°-instituto pri la temo:

"De Jack London ĝis Lanti, aŭtodidaktoj". Post la tagmanĝo, Simone Humm prezentos bildojn pri la verkoj de Vinĉi.

Se vi bezonas pliajn informojn pri la ĉi-supraj eventoj, kv. kontakti
L. Hénin Rte de Montcayroux 48500 La Canourgue Tel: 66 32 86 36.

PERIL-Eŭropo

Gi estas nova asocio "por ekspansio de la rolo internacia de la lingvoj de kontinenta Eŭropo"; klare, ĝi agadas kontraŭ la nuna tutangliĝo de la internacia komunikado, skale de nia Eŭropo: kaj al la ĝenerala publiko ankoraŭ ne sufiĉe konscia pri la danĝeroj de tiu evoluo kontraŭ ties kulturoj, kaj al la eŭropaj registaroj. Gi estas neŭtrala tiom lingve kiom politike... sed ties estraro parolas kaj volas promocii esperanton.

Tial ni bezonas kiel eble plej da esperantistoj, por ke nia lingvo sukcesu, okaze de niaj demokratiaj balotoj ! Nia unua evento estos premiado de la persono aŭ organizo pleje aginta freŝe kontraŭ lingvaj hegemonioj en Eŭropo. Dependas de vi, ke la premio estos UEA, ekzemple. Ni atendas viajn informpetojn, poste aliĝojn al:

Peril-Eŭropo/Europe 4, Rue Monnaie 30400 Villeneuve lès Avignon Tel: 90 25 43 77

LETEROJ de la legantoj

Lingva rimarko (de L. Lentaigne, 3 Avenue de la Gaillarde - Montpellier)

"En la lasta SFS, en la raporto pri Meksikio estis la jena frazo: en la mult-nombraj vastaj bunte koloritaj merkatoj abundegas fruktoj kaj legomoj... Anstataŭ "merkatoj" oni bonvolu legi "bazaroj". Jen kelkaj ekzemploj: -"Ŝi devis kuri bazaron por aĉeti kuirejan provizon" (Kabe); "La komunumanoj de popola komunumo portas freŝajn legomojn al la bazaro" (El Popola Cinio); "la bazartago" (M'Saud de Ribillard). Ankaŭ vidu PIV. La vortaro Larousse indikas: "bazar": mot persan signifiant marché!

* * *

Ne malutilas kontroli en Piv la signifon de la vorto "merkato", kiu ankaŭ ekzistas.

- a) aĉetkapablo: serĉi novajn merkatojn, studo pri la merkatoj, la Eŭropa merkato (ekonomika komunumo)
 b) ĉe la borso, stato de la oferto kaj mendo: la merkato de la valoroj, la libera merkato, la nigra merkato

Por progresigo de E°: aldonaj rimarkoj de A. Rousset 4, Rue Monnaie 30400 Villeneuve lès A.

"Ŝanĝigis la sinteno de UFE al miaj proponoj: aperis artikolo mia en "Franca Esperantisto" Tial ne plu necesas paroli pri "cenzuro" de UFE... almenaŭ en mia kazo!

Koncerne la studentojn, kiuj elektas esperanton, tio estas ĉefe pro la (tiom laŭtigata) pedagogia utileco de tiu kreaĵo, tial kun la (profesia!) celo pli bone majstri siajn normalajn lingvojn, tiujn uzotajn en sia profesio. Neniu "malŝatas" esperanton kaj ties agadojn, sed ilia interescentro estas for de tio: en lingva pedagogio aŭ lingvoscienco, temoj malmulte traktataj en la E°-gazetaro/...

.../La logeco de orienteŭropanoj (por la normalaj francaj gejunuloj) estas ne nula, sed negativa: la centro de la mondo estas nune "USA", lando preskaŭ sen E° kaj kies lingvon ĉiuj junuloj parolas (aŭ kredas paroli). Kaj pri la Ĉinoj, mi dubas, ĉu ilia logeco estas supera... Kiel mi iam diris, la esperantistoj estas aparta (pionira) mensraso, sed ili kredas ĉiun kiel si... tiale la multaj varb-eraroj, kiujn nia sekteco kaj kurvenemo kaŝas de niaj okuloj!"

Se vi deziras investi en Esperanton kiel en ekonomian aferon, jen projekto de A. Rousset "INTERLAND" (adreso ĉi-supre):

Nuntempe estas ja la ekonomio, kiu gvidas la mondon, influas la politikistojn, direktas nian ĉiutagan vivon. Kion fari por ke E° iĝu kredinda kaj interesu la verajn "decidulojn", la majstrojn de la evoluigo de nia socio?

Mia projekto celas faciligi al la estroj de multnaciaj firmaoj rilatadojn kun iuj ajn alilandaj filioj (ĉie, kie la angla maltro efikas), tiel por vertiĝe malpliigi la kostojn de daŭra trejniĝo pri lingvoj de iliaj internaciaj kadruoj.

La duobla argumento, efikeco kaj ŝparigeco, sur kiu fondiĝas Interland, kapablas malkonstrui la antaŭjuĝojn kaj mensogajn barojn kontraŭ E°... pro la mona intereso de la firmaoj mem/.../

Kiel vi mem povos partopreni? Interland estas vera firmaeto (Sarl); tiele ĝi bezonas financadon por naskiĝi (la leĝo devigas havi minimuman kapitalon de 50000FF). Por helpi E-on, iĝu unu el la posedantoj de Interland Sarl. Via parto devos enlimiĝi inter 500FF kaj 10 000FF kaj eblos al vi ĝin pagi en pluraj fojoj, sed antaŭ februaro 88./.../

Ni ne povas, en la kadro de SFS, doni ĉiujn detalojn pri la projekto. Bv rilati kun la iniciatinto mem, kiu diplomigis de HEC en 1985, do kompetentas pri komerco.

Li aldonas, ke "la eksterlanda agado de Interland (E°-instruo en la alilandaj filioj) plenumiĝos dank'al la (125!) universitatoj kun E°-studentoj kaj la landaj asocioj de UEA."

HEIDELBERGA INFORMILO :

Ni salutas kun granda ĝojo la aperon de tiu duonjara informilo, kiu provas "abunde informi eksterlandajn esperantistojn kaj E°-grupojn, kiuj havas kontaktojn kun ni, pri nia grupo kaj niaj aktivecoj". En la unua numero, niaj germanaj gesamideanoj priskribas sur 2 paĝoj siajn klopodojn disvastigi E-on (kelkaj ideoj estas originalaj), raportas pri la fondado de la E°-Junularo de Kurpfalz kaj pri la rilatoj kun la grupoj el la ĝemelurboj Rehovot (Israelo), Cambridge (Britujo), Kumamoto (Japanujo)... kaj Montpellier.

Fotoj ankaŭ memorigas pri Heidelberganoj renkontitaj en Montpellier aŭ Sète: Uli Ender kaj Gernot Deutsch (inter aliaj). Gratulojn pro la informilo, prosperon al ĝi !

UNE LANGUE INTERNATIONALE

Nécessité vitale pour notre époque

AUJOURD'HUI

Dans tous les domaines de l'activité humaine, la communication prend une dimension planétaire.

DEMAIN

Nous verrons, nos enfants verront les échanges d'informations s'imposer dans la vie publique et privée par le progrès technique: communication mondiale par satellites, TV, téléconférences, télématique, vidéo.

ACTUELLEMENT NOUS CONSTATONS

-La confusion, le chaos, la discrimination linguistique et culturelle.

-3500 langues dans le monde, sans compter des milliers de dialectes.

-le gaspillage de temps et d'argent dans l'enseignement des langues: peu de personnes atteignent un niveau de connaissance pratique permettant une véritable communication d'homme à homme.

-dans les institutions internationales, un scandaleux gâchis. Le nombre de langues "officielles" augmente. Les coûts d'interprétation et de traduction dévorent littéralement les budgets. Quand les documents traduits arrivent à leur destinataire, les délais d'impression, collationnement et distribution sont tels que la plupart du temps ils ne sont plus d'actualité.

LA SOLUTION?

Une langue AUXILIAIRE, NEUTRE, vraiment INTERNATIONALE
L'ESPERANTO pour une véritable compréhension d'homme à homme.

Les hommes sont frères, la biologie nous le prouve. Leur apporter un moyen de communication simple, rationnel et libre de toute intention de suprématie linguistique, économique et culturelle, voilà ce que veut et peut apporter l'Esperanto !

QU'EST-CE QUE L'ESPERANTO ?

Résultat de nombreuses années de recherche, de mûrissement et de mise en pratique, l'esperanto fut mis au service de l'humanité en 1887 par le docteur polonais L. ZAMENHOF.

C'est une synthèse des principaux types de langues: européennes par son lexique de base, elle se rapproche des langues non-européennes par sa structure permettant des combinaisons de racines avec des éléments invariables.

Seize règles de base composent sa grammaire, permettant à la langue de s'épanouir dans le temps tout en restant stable dans son fondement. La connaissance d'un mot permet, à l'aide de suffixes et de préfixes, la création de toute une famille de mots ce qui soulage d'autant la mémoire et permet d'acquérir un même niveau de connaissances que dans une autre langue... mais en dix fois moins temps.

Quelques exemples: numération: tri=3, dek=10, dektri=13, tridek=30, tridektri=33 / série: frato=frère, frata=fraternel, frate=fraternellement, fratiĝi=fraterniser, fratino=soeur, fratina=sororal, gefratoj=frères et soeurs... conjugaison: Mi estas=je suis, li estas=il est, ni estas=nous sommes, ili estas=ils sont / mi estos=je serai / mi estis=j'étais ou je fus ou j'ai été / mi estus=je serais / Estu=sois, soyez / Li estu=qu'il soit. Tous les verbes se conjuguent suivant cette règle. (pas d'exceptions).
contraires: granda=grand, malgranda=petit / pura=propre, malpura=sale / fermi=fermer, malfermi=ouvrir / proksime=près, malproksime=loin

Ces caractéristiques, jointes à une orthographe phonétique (1 lettre=1 son) font de l'esperanto une langue accessible, logique, souple et précise.

La homoj estas fratoj, la biologio tion pruvas al ni.
Ilin provizi per komunik-rimedo simpla, racia kaj libera de ĉia intenco pri superregio lingva, ekonomia aŭ kultura:
jen kion volas kaj povas alporti Esperanto !

Que m'apporte l'esperanto?

Par l'esperanto vous pouvez:

-trouver des correspondants dans le monde entier, échanger lettres, cassettes, revues ou... visites.

-découvrir d'autres cultures, parfois peu connues, par la littérature en esperanto, originale ou traduite (30000 titres)

-lire des revues éditées dans différents pays, écouter des enregistrements ou des émissions de radio

-voyager sans problèmes, grâce au réseau de délégués pour l'esperanto ou, spécialement pour les jeunes, grâce au "pasporta servo" qui permet un hébergement gratuit dans 800 familles de plus de 50 pays.

-participer à des rencontres très diverses, parmi des centaines, tant régionales que nationales ou internationales, des congrès sans interprètes... et découvrir chaque année un pays différent: en 86, le congrès universel avait lieu à Pékin, en 87 à Varsovie (6000 participants), en 88 à Rotterdam, en 89 à Brighton, en 90 à Abidjan...

-passer vos vacances dans un agréable cadre international

-rencontrer des étrangers partageant votre intérêt ou votre spécialité dans le cadre des associations esperantistes: cheminots, postiers, enseignants, jeunes, scientifiques, médecins, écrivains, catholiques...

-vous faciliter l'étude de langues étrangères: des enfants ayant étudié l'esperanto puis une langue étrangère dans une période donnée, ont progressé plus vite que ceux ayant étudié la seule langue étrangère.

-surtout vous doter d'un moyen de communication efficace où vous serez à égalité avec votre interlocuteur et pas limité à une seule culture: l'institut cybernétique de Paderborn (RFA) a calculé que pour un français 176 heures d'étude de l'esperanto égalent 1500h d'étude de l'anglais ou 2000h d'étude de l'allemand pour un même niveau de connaissances. L'esperanto est enseigné dans 130 universités d'une trentaine de pays (4 fois plus qu'il y a 10 ans), près de chez nous à Aix, Lyon, Clermont et à titre facultatif dans des établissements secondaires de pays aussi divers que la Hongrie, Norvège, Bulgarie, Yougoslavie, Chine, Brésil, Pays-bas, Pologne...

-vous joindre aux activités d'un groupe local cours, sorties, voyages, rencontres avec des visiteurs étrangers, conférences, projections dans une chaude atmosphère de connivence amicale.

L'ESPERANTO EN PRATIQUE

Langue vivante, actuelle, reconnue et utilisée par:

-l'UNESCO (résolution de Montevideo en 1954 et de Sofia en 1985)

-l'Union postale universelle: philatélie relative à l'espéranto, langue acceptée en télégraphie depuis 1925

-Le tourisme: brochures en espéranto dans de nombreux pays. Résolution de la conférence de Manille (1980) de l'organisation mondiale du tourisme.

-la CEE: contacts entre le centre Européen d'espéranto avec les députés Européens favorables à l'espéranto. Projet D.L.T de traduction semi-automatique par ordinateur avec l'espéranto comme langue-pont (en cours de réalisation).

-La publicité: notices d'utilisation plurilingues reprenant l'espéranto (Agfa, Fiat, IBM, Intercontainer, Philips...)

-les transports: utilisation par plusieurs compagnies de chemin de fer dans leurs notices au public (Danemark, Norvège, RFA, Hongrie, Pologne...)

-les organisations et publications scientifiques:

Association internationale de cybernétique de Paderborn (RFA), l'académie des sciences de Saint Marin, World federation of scientific workers...

-les stations de radio: Vienne, Pékin, le Vatican, Zagreb, Rome, Varsovie, Berne, Rio de Janeiro, etc émettent régulièrement, certaines quotidiennement.

Tout cela confirme que l'espéranto n'est pas un projet utopique mais bien une langue vivante qui depuis 100 ans prouve sa vitalité, malgré les vicissitudes de l'histoire

L'ESPERANTO,
une réponse valable au
DROIT A LA COMMUNICATION

FEDERATION DU LANGUEDOC-ROUSSILLON des
GROUPES et CENTRES CULTURELS pour L'ESPERANTO

Secrétariat: 72, Avenue Charles de Gaulle
66000 Perpignan Tel 66 34 22 18

Près de chez vous:

Suivant votre département, vous pouvez contacter:

AUDE: 68-25-45-13 68-41-28-15 68-20-12-95
GARD: 66-64-03-22 66-56-82-76 66-30-20-36
HERAULT: Béziers: 67-31-13-18 67-31-13-46 Lunel: 67-71-05-79
Montpellier: 67-63-15-21 67-75-37-65 67-54-15-43
LOZERE: 66-32-86-36 66-32-04-22
P.O: 68-34-22-18 68-67-41-27

Nous vous proposons des cours progressifs, un cours par correspondance, des rencontres de conversation... des stages: à Pâques ou à l'Ascension près de Béziers et en Septembre, alternativement à Sète et dans les Alpes.

Autres adresses:

à Paris: l'union française pour l'espéranto 4 bis, Rue de la Cerisaie, 75004 Paris propose: informations, services de librairie, voyages aux congrès internationaux d'espéranto, cours par correspondance: tel 16 1 278 68 86 (24h/24)

Château de Grésillon 49150 Bauge (Maine et Loire) "Kultura esperanto-domo" organise d'avril à septembre des rencontres et stages internationaux de tous niveaux dans un cadre agréable.

Gray sur Saone: musée national d'espéranto tel 84 65 11 73

... et aussi stages toute l'année à la Chaux de Fonds (Jura Suisse), en Pologne, Bulgarie, etc

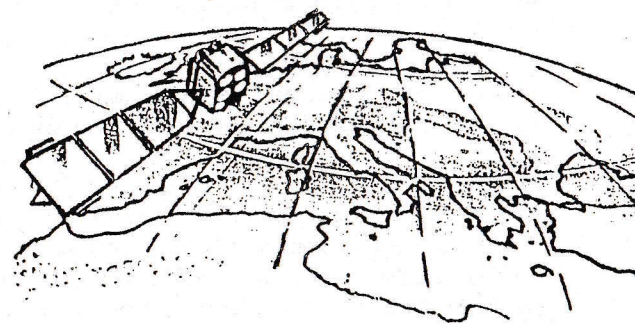
En librairie:

- "l'espéranto" par le professeur Pierre Janton. Collection "Que sais-je?" PUF no 1511

- Méthode ASSIMIL: livre, cassettes ou disques "l'espéranto sans peine" de J. Thierry

- "Vocabulaire d'espéranto" de M. Duc-Goninaz aux Editions Ophrys

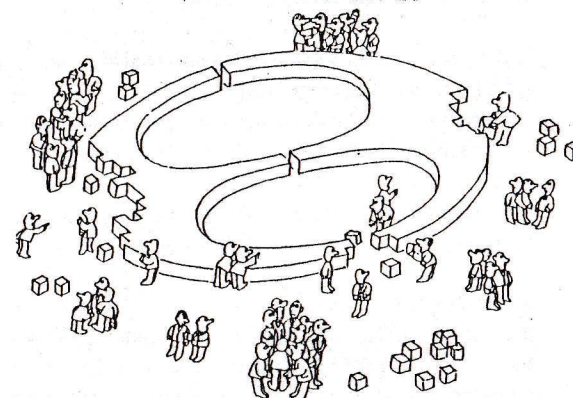
Notre "libro-servo" (tel 66 32 86 36) peut vous proposer: méthodes, livres, albums, disques, cassettes, bulletin...

A l'heure de la
COMMUNICATION PLANETAIRE...

Par-delà les frontières...
Parlons-nous, comprenons-nous...
Partageons nos cultures... grâce à
une LANGUE INTERNATIONALE
logique, accessible à tous...

...l'ESPERANTO,
pour construire.

Un pont entre les peuples,
un monde sans problèmes de langues.

L'Espéranto: 100 ans d'expérience
La langue internationale se parle
dans plus de 100 pays.

Scenoj kaj memoraĵoj pri Basa-Langvedoko : AL FUTURO NEKONATA

En vintra vespero de la jaro 18... (N:ĉ.1830) la masiva veturilo, komisiita por la ĉiutaga veturado de la vojaĝantoj inter Montpellier kaj Béziers, haltis duonvoje inter tiuj du urboj ĉe la kruta vojo, nomita "krevigas-ĉevalojn".

Iu juna viro malsupreniris de la imperialo kaj demandis pri la vojo al Balaruko-la-Kaduka.

"Balaruko-la-Kaduka !" respondis la kondukisto montrante padon per sia vipo, "ne estas du Balarukoj sur la monteto. Iru centkelke da paŝoj, kaj kiam vi vidos amason da malnovaj ŝtonoj sur la pinto de monteto, vi povos diri : Estas tie !"

Ekmarŝinte, la junulo vidis baldaŭ vilaĝon starantan sur la pinto de kampeca monteto kaj nigre siluetiĝantan kontraŭ la ĉielo : tio estis Balaruko-la-Kaduka. Golfeto pres-kaŭ ĉirkaŭis ĝin kun sia kvietaj akvo, kiu golfeto estas parto de Thau-lago (pr.To). Flanke de vojrandoj, tavolo da malhela verdaĵo dissterniĝis amfiteatre : estis la tombejo, kies blankaj tomboj prilumitaj de la luno similis al arĝentaj larmoj dissemataj sur funebra drapo. Je unu flanko tiu kampo de la Morto, kuŝanta sur la deklivo de la monteto, aliflanke la Angula Golfeto, frida kaj morna kiel remparo de glacio, ŝajnis senigi Balaruko-n de la ĉi-mondaj ĝuoj. La vilaĝo aspektis forlasite ; ne fumantaj estis la kamentuboj, senbruaĵaj la stratoj, fermitaj la pordoj, senhoma la placo ; neniu lumo brilis ĉe la fenestroj. Sur tiu aro da mutaj loĝejoj, sur la severa pejzaĝo, kiu enkadrigis ilin, ŝvebis senlima tristego.

* * *

Scènes et Souvenirs du Bas-Languedoc : Vers l'inconnu

Un soir d'hiver de l'année 18..., la massive voiture chargée du transport quotidien des voyageurs entre Montpellier et Béziers s'arrêtait à moitié route entre ces deux villes, à la montée de "Crève-Chevaux".

Un jeune homme descendit de l'impériale et demanda le chemin de Balaruc-le-Vieux.

"Balaruc-le-Vieux !" répondit le conducteur en montrant un sentier avec son fouet, "il n'y a pas deux Balaruc sur le truc (=monticule). Faites une centaine de pas, et lorsque vous verrez un amas de vieilles pierres au haut d'une colline, vous pourrez dire : C'est là !"

Le jeune homme, s'étant mis en marche, aperçut bientôt un village qui se dressait au sommet d'un agreste coteau et détachait sa noire silhouette sur le ciel : c'était Balaruc-le-Vieux. Une baie l'entourait de ses eaux paisibles, la baie de l'Angle, formée par l'étang de Thau. Au bord du chemin, une nappe de sombre verdure s'étalait en amphithéâtre : c'était le cimetière dont les tombes blanches, éclairées par la lune, ressemblaient à des larmes d'argent semées sur un drap mortuaire. D'un côté, ce champ de la mort étendu sur la pente de la colline, de l'autre la baie de l'Angle, froide et morte comme un rempart de glace, semblaient séparer Balaruc des joies de ce monde. Le village paraissait abandonné : les cheminées étaient sans fumée, les rues silencieuses, les portes closes, la place solitaire ; aucune lumière ne brillait aux fenêtres. Sur ce groupe d'habitations muettes, sur l'austère paysage où elles s'encadraient, planait une tristesse infinie.

* * *

La ĉi-supra teksto (enkonduko de la novelo "Le Franciman") aperis en la "Revue de la du mondoj" en 1859. La tuta novelo estas tradukita de la E^o-kursanoj de la

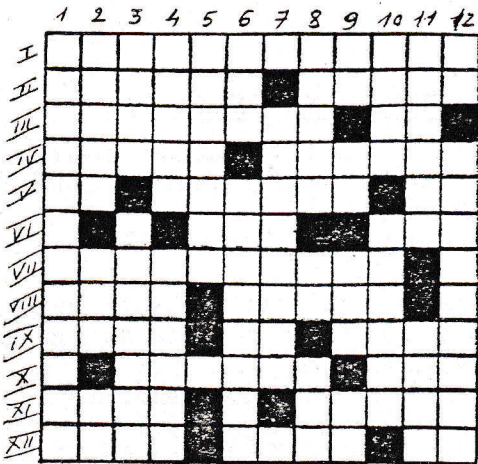
"Universitato de la Tria Tempo" de Montpellier, kiujn ni gratulas pro tiu malfacila sed valora entrepreno. La dulingva teksto, kie la traduko en Esperanton fidele inter-respondas la originalon en la franca, aperas en leginda libreto (30F ĉe nia libro-servo). Interesa kaj imitinda iniciato.

*

La libroservo ankaŭ disponas, je la sama prezo (30F), pri freŝaj kasedoj de la prelego en la franca de Profesoro P.Janton en Vauvert (Aprilo 86) : "de l'anglais à l'espéranto, problèmes des langues internationales". Ĉu vi jam aŭskultis tiun kasedon?

Ĉu vi jam pruntedonis ĝin al viaj ne-esperantistaj geamikoj?

* * *

R = nur Radiko

4. Franca rivero. Surskribo sur koverto aŭ pakaĵo. 5. Franda pasteĉo (R).
 6. En la fino de bronkito. Lerta aŭ ruza agmaniero por trompi. 7. Per ĝi kaj fervoro sukcesas ĉiu laboro. 8. Muzo de la astronomio (R). En porfiro. Mallonga memoriga enskribo (R). 9. Du vokaloj. Nomo de litero. Adverbo signifanta: "el la kaŭzo". Nomo de litero. 10. Glitilo. Presentanta unu ordon en la helena arkitekturo. 11. Ino de rabobesto (R). Astro. 12. Sufikso de la futura participo. Partoj de la helena teatro.

* * * * *

LITER-ENIGMO: La unuaj literoj de la ĉi-sube definitaj vortoj, legataj de supre malsupren donas la inicialon de la antaŭnomo, la nomon de la aŭtoro kaj la titolon de ties verko tradukita de L.L. Zamenhof.

1: - - - - ekzisti	8: - - - - korpoparto
2: - - - - sen gepatroj	9: - - - - grasa likvaĵo
3: - - - - senvosta vertebrulo	10: - - - - korpoparto
4: - - - - brui kiel insekto	11: - - - - ne la sama
5: - - - - hispana rivero	12: - - - - korpoparto
6: - - - - ne akompanata	13: - - - - teksaĵo
7: - - - - fermilo	14: - - - - greka litero

respondo : - . - - - - - - - - : - - - - -

* * *

SOLVOJ de la numero 101:

Vertikala ordigo: Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankiĝante
 Ni iru la vojon celitan

* * *

Eĉ guto malgranda, konstante frapanta
 Traboras la monton granitan

* * *

Silab-enigmo: Kimono-ampolo-kabano-toasto-prodigi-metio-naskita-lav
muĝi-sojlo-festono-teruro-nasko.

Kiam kato promenas, la muĝoj festenas

* * *

FESTIVAL DU THÉÂTRE ET DE LA CHANSON EN ESPÉRANTO

PARIS
 28 et 29
 Novembre 87

René LLECH-WALTER
 72, Avenue Général de Gaulle, 72
 66000 PERPIGNAN
 Tél. 68.34.22.18 et 68.34.54.38
 C.C.P. 160.60 C. Montpellier

Sendu viajn kontribuojn por la numero 103 plej malfrue ĝis la 2a de Decembro al: J. Hélin Rte de Montcayroux 48500 La Canourgue